

Η έκταση και το είδος της εποικιστικής κίνησης των Σλάβων στην Πελοπόννησο (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=165651>]

Έχοντας απαντήσει πια στο ερώτημα της χρονολογίας κατά την οποία ήρθαν οι Σλάβοι στην Πελοπόννησο, θα μιλήσουμε τώρα σχετικά με την έκταση και το είδος της εποικιστικής κίνησής τους. Η φράση τού Πορφυρογέννητου είναι η εξής: «Σκλαβώθηκε όλη η χώρα τής Πελοποννήσου και έγινε βαρβαρική». Με γνώμονα αυτή τη φράση, ο Φαλλμεράνερ θεωρεί ότι σκλαβώθηκε ολόκληρη η Πελοπόννησος κι έγινε βαρβαρική. Πώς όμως καταλήγει σε αυτό το συμπέρασμα εφ' όσον ο αυτοκράτωρ – ιστοριογράφος δε λέει ολόκληρη η Πελοπόννησος; Μιλά απλώς για χώρα τής Πελοποννήσου. Τι μπορεί να σημαίνει αυτό; Ένα μέρος, ένα τμήμα ή κάτι άλλο χωροταξικό πάντως, μέσα στην ευρύτερη επικράτεια τής Πελοποννήσου. Η λέξη χώρα πήρε κατά καιρούς, ακόμη και σήμερα, διάφορες σημασίες. Από τον 10ο αι. σήμαινε την πόλη, πράγμα που συναντάμε ξανά σε σύγγραμμα του Πορφυρογέννητου, συγκεκριμένα στο Βίο τού Βασιλείου. Πολλάκις όμως σήμαινε

και την ατείχιστη περιοχή, το ύπαιθρο, σε αντίθεση με την πόλη. Αυτή τη σημασία είχε από την αρχαιότητα έως το Μεσαίωνα και με αυτή χρησιμοποιείται στο απόσπασμα που μας ενδιαφέρει. Διότι όπως κι ο ίδιος ο Φαλλμεράνερ παραδέχεται, πέφτοντας σε μία ακόμη αντίφαση, οι πόλεις και όσα μέρη είχαν τείχη δε σκλαβώθηκαν. Άρα μόνο το ύπαιθρο τής Πελοποννήσου έπεσε σε βαρβαρικά χέρια. Με ποιο τρόπο έγινε αυτό;

Το χωριό Λαγκάδια Αρκαδίας. Φωτογραφία: Νίκος Λουπάκης

Ο Πορφυρογέννητος, αναφέροντας ότι όλο το μεταναστευτικό εκείνο κύμα πραγματοποιήθηκε εν μέσω θανατηφόρας επιδημίας λοιμού, μας δίνει αφορμή να σκεφτούμε λίγο παραπάνω. Οι Σλάβοι ήρθαν και αποίκισαν στα έρημα εξ αιτίας του λοιμού μέρη. Ο Πορφυρογέννητος, δίνει την πληροφορία ότι τα χωριά τους χτίστηκαν κοντά στα ελληνικά, άρα όχι μόνο υπήρχαν ελληνικά χωριά, αλλά οι Σλάβοι ήρθαν να ζήσουν ειρηνικά, χωρίς να τα καταστρέψουν. Σε αυτό συμφωνούν τόσο ο Τσινκίσην και ο Βαρθολομαίος Κοπιτάρος όσο και ο ίδιος ο Φαλλμεράνερ. Πέραν τούτου, εάν ο εποικισμός εκείνος είχε γίνει με τη μορφή βίαιης εισβολής, τότε όλες ανεξαιρέτως οι πηγές θα το ανέφεραν λεπτομερώς. Οι Σλάβοι έποικοι με τη σειρά τους θα παρουσιάζονταν ως κατακτητές και όχι υποτελείς, οι οποίοι στη συνέχεια αποστατούν.

Για τις κατά καιρούς επιδρομές των Σλάβων, κανένας δε σιωπά. Ο ιστορικός Προκόπιος εξιστορεί τις επιδρομές στα χρόνια τού Ιουστινιανού, δηλαδή στον 6ο

αι. οι οποίες υπήρξαν καταστροφικές. Κανένας όμως δεν αποδέχεται ότι εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο βυζαντινό κράτος, πριν τα μέσα του 8ου αι.. Συνήθιζαν τα σλαβικά φύλα να επιτίθενται στα βορειοευρωπαϊκά σύνορα του Κράτους, να λεηλατούν και να αρπάζουν, επιστρέφοντας στη χώρα τους ή συγκρουόμενα με το βυζαντινό στρατό, να εξολοθρεύονται. Όλες τους οι επιθέσεις περιγράφονται από τον Προκόπιο, τον Αγαθία, τον Μένανδρο και το Σιμοκάττη, αυτόπτες και αυτήκοους μάρτυρες των γεγονότων. Γενικότερα, έγιναν γνωστοί με το όνομα Σκλαβηνοί, Σκλάβοι, Σθλάβοι, ονομασίες συνώνυμες με τις λέξεις δούλος ή αιχμάλωτος μιας και υποδουλώνονταν εύκολα, και ήσαν ήδη από την εποχή τού Ηράκλειου υποτελείς στον Ρωμαίο αυτοκράτορα, ο οποίος έφερε ιερείς να τούς βαπτίσουν και να τους διδάξουν το χριστιανισμό. Δεν είχαν την στρατιωτική οργάνωση των γερμανικών ή των ουραλοαλταϊκών φυλών, γι' αυτό κατατροπώνονταν εύκολα.

Στο σημείο ετούτο, κάνοντας ένα άλμα στον δέκατο αιώνα, ερχόμαστε αντιμέτωποι με μια εξίσου κατατοπιστική πραγματικότητα. Η Βενετία έχοντας πλέον αναπτυχθεί σε σημαντικό κέντρο εμπορίου και ναυτική βάση, συναλλάσσεται με τούς Σαρακηνούς, διεξάγοντας έντονο δουλεμπόριο. Τόσο από τη Δαλματία όσο και από τη βόρεια Βαλκανική, νεαροί Σλάβοι εξάγονται και πωλούνται στους Άραβες τής Βορείου Αφρικής και Αιγύπτου. Για πολλούς, αυτή είναι άλλη μία εκδοχή τής προέλευσης τού ονόματος Σλάβος από τον σκλάβο, που έφθανε με τα βενετικά πλοία στο μουσουλμανικό κόσμο προς πώληση. Αυτό το φαινόμενο που ανάγεται ακόμη και μέχρι τα τέλη τού 11ου αι., (οπότε στην Ευρώπη η δουλεία άρχισε να εκλείπει σταδιακά, λόγω της υποχώρησης τού φεουδαρχικού συστήματος εμπρός στην ανάπτυξη της εμπορικής κεφαλαιοκρατίας του ύστερου Μεσαίωνα) σημαίνει πολλά. Και ενδιαφέρει τη μελέτη μας, διότι αποδεικνύει όχι ότι η κυρίαρχη τάξη των δούλων αποτελείτο από Σλάβους, -καμμία σχέση, αυτό θα ήταν ανεπίτρεπτο ολίσθημα-, αλλά ότι ακόμη και σε αυτή την εποχή, η κοιτίδα των Σλάβων δεν έπαψε να είναι η περιοχή τής Βόρειας Βαλκανικής χερσονήσου και όχι η Πελοπόννησος.

(συνεχίζεται)